

EDITORIAL

Matambok nga duta para sa inaway banwa

Naputos sang krisis ang kaumhan sang Pilipinas. Hagmak sa kaimulon kag gutom ang minilyon nga mangunguma, mamumugon sa uma kag malaproletaryado sa atubang sang nagatimbuok nga gasto sa produksyon kag presyo sang mga balaklon, kawad-on sang trabaho kag palangitan-an nga ginasampawan pa sang mabug-at nga polisiya sa atubang sang pandemya, bunal sang mga kalamidad kag pasistang kalakasan sang estado. Ginabutong man ang kahimtangan pangkatilingban sang mga petiburgesya kadungan sa pangkabilugan nga pagbagsak sang pangabuhian.

Sa idalom sang kontra-mangunguma kag kontra-pumuluyo nga rehimeng US-Duterte, wala-pili ang mga pag-atake sa pangabuhian kag mga kinamatarung sang masang mangunguma. Ang ginaliwat-liwat nga ngasal ni Duterte nga ipanagtag niya ang duta nagserbi lang nga tabon sa nagkalainlain nga padihot sang pag-agaw sang duta. Baliskad sa reporma sa duta, ginapatuman sa idalom ni Duterte ang lapnagon nga pagbaylo-gamit sang duta nga ginmandu niya nga himuon sang madali pabor sa interes sang mga manug-agaw sang duta.

Nagbunga ini sang madamuan nga pagpalayas sa mga mangunguma o pag-agaw sa ila sang kontrol sa ila ginatalauma nga duta agud

hatagan-dalan ang mga proyekto pang-imprastruktura, pang-enerhiya kag pang-ekoturismo, pagsulod sang operasyon sang mga kumpanya sa pagmina kag pagpalapad sang mga plantasyon. Ginpanginpuslan ang mga ini sang mga dumuluong nga daku nga kapitalista kasosyo ang mga burgesya kumprador nga kroni o kapartner ni Duterte. Sa pihak nga bahin, indi magnubo sa 1.1 milyon kusog pangabudlay sa agrikultura ang nadulaan sang pangabuhian sang 2016-2018.

Palubha pa gid ang pag-antus sang masang mangunguma sa atubang sang todo-bwelo nga pagpatuman sang mga polisiya nga neoliberal, labi na sa pagkuha sang mga kontrol sa importasyon sang mga produktong

agrikultural. Ang ginapatuman nga Rice Import Liberalization Law—para kuno panubun ang presyo sang bugas—nagresulta sa malubha nga pagkaputo sang mga mangunguma sa palay nga ang baligya ginbutong panubo sang indi patas nga kumpetisyon sa dumuluong nga bugas.

Ang polisiya sang liberalisasyon naghatag-dalan man sa lapnagon nga ismagling nga nagapatay sa lokal nga produksyon kag sa pangabuhian sang mga gamay nga mangunguma. Naga-reklamo ang mga gamay nga nagatanom sang utanon sa atubang sang pagtinambak sang sobrang produkto pang-agrikultura halin sa ibang pungsod. Nagadugang ini sa ginapas-an nila nga nagadaku nga gasto sa produksyon nga nagresulta sa lapnagon nga pagkaputo sang mga gamay nga nagatanom sang utanon.

Indi malayo nga posibilidad nga dalayon nga pagapatyon sang todo-todo nga liberalisasyon ang ikasang sang produksyon sa agrikultura sa Pilipinas nga magsuplay sa lokal nga kinahanglanon sa pagkaon, lakip ang palay. Pagkatapos ang pila ka

dekada nga wala-untat nga liberalisasyon sa importasyon, nagahuyango subong ang lokal nga produksyon sang ahos, sibuyas kag iban pang produkto kag padayon nga nagataas ang pagsalig sa pag-import para sa kinahanglanon nga pagkaon sang mga Pilipino.

Samtang ginapalala sang lapnagon nga pagbaylo-gamit sa duta kag todo nga liberalisasyon sa importasyon, ang krisis sa produksyon pang-agrikultura sa Pilipinas, sa pinakababahan, nagahalin sa pagpabilin nga gagmayan kag atrasado nga sistema sa produksyon sa idalom sang sistemang malakolonyal kag malapyudal. Ang dominasyon sang mga monopolista nga agalon nga mayduta, nga nagalaksam sang manggad pangunahon sa porma sang arkila sa duta, ang nagapangibabaw nga paktor nga nagapugong sa pagpauswag sang produksyon. Bangud sa kawad-on o sobra kagamay nga duta nga ginatalauma sang nagaarkila nga mga mangunguma, wala sang obhetibong babahan para sa mekanisasyon kag iban pang pagpauswag sa sistema sang produksyon pang-agrikultura.

Sa kadam-an, nagagamit giha-

pon sang hayop kag mga kagamitan nga manumano sa pagtalauma sang duta sa mga malapad nga kadutaan nga monopolyo sang pila ka agalon nga mayduta. Lapta-lapta kag limitado ang gamit sang mga gin-import nga sobrang makinarya sa pag-ani kag paglinas. Gamay ang sakop sang duta nga may sistema sang patubig kag mas malapad ang nagasalig pa pangunahon sa ulan. Manubo ang lebel sang mekanisasyon pati sa mga plantasyon nga kapitalista kon sa diin daku nga bahin sang produksyon nakasalig sa manwal nga pagtrabaho. Ang pagpadaku sang produksyon nahimo indi sa paagi sang pagpauswag sang sistema, kundi sang pagpalapad sang kadutaan nga sakop sang mga plantasyon.

Ang nagalubha nga krisis sa kaumhan pangunahon nagabayo sa masang mangunguma kag mga mamumugon sa uma, sa porma sang sobra kataas nga arkila sa duta, nagapadaku nga gasto sa produksyon, pagkalubong sa sobra kataas nga interes sa utang, manubo nga presyo sang ila mga produkto, kag manubo nga suhol. Nagadaku pa gid ang numero sang wala na sang palangitan-

an kag naobligar nga magkadto sa mga syudad para magpangita sang trabaho. Bunal sang kamatayon ang mga halit nga dala sang bagyo, tigilinit, peste kag iban pang kalamidad.

Dugang pa nga pag-antus kag kapintas ang ginabatas sang masang mangunguma sa mga lugar nga ginapaidalom sa kontrol kag paghari sang militar. Ginapatuman sang Armed Forces of the Philippines ang polisiya sang paghamlet o pagkudal sa mga baryo agud kontrolon ang hulag sang mga tawo sandig sa binuang nga taktika nga “dulaan sang tubig ang isda” batuk sa Bagong Hukbong Bayan (BHB). Ginapatuman ang mga paantus nga pagsulundan pareho sang pagdumili nga magtrabaho sa uma kag paglimitar sa kadamuon sang pagkaon kag mga gasto nga pwede baklon. Nagaantus sila sa nagkalainlain nga porma sang pagpang-abuso pareho sang armadong pagkugmat, indi matarung nga pag-aresto, pagdukot, pagpangulata, mga pagpamatay, pagpamomba kag pagpanganyon sa tuyo nga samaron ang ila mga organisasyon kag waskon ang ila determinasyon nga ipakig-away ang ila kaayuhan kag mga kinamatarung.

Dapat labi pa nga mangin mapisan ang BHB sa pagpukaw, pagorganisa kag pagpahulag sa masang mangunguma sa kaumhan. Dapat lubos nga isulong ang antipyudal nga mga paghimakas para panubon ang arkila sa duta, dulaon ang usura, pataason ang suhol, agumon ang matarung nga presyo sang ila ginabaligya nga mga produkto, batuan ang pagpang-agaw sang duta, katuwang sang paghimakas para sa reporma sa duta. Kadungan sini dapat ubos-kusog nga isulong ang paghimakas batuk sa terorismo nga ginasabwag sang pasistang militar kag pulis.

Bangud sa ginaagyan nga paantus, pagpamigos kag kalakasan, ang masang mangunguma determinado nga padayon nga maghimakas sa dalan sang pagpakig-away. Labing mangin matambok ang duta sang kaumhan para magdalom kag maglapad ang pag-ugat sang BHB kag todo-todo nga isulong ang inaway banwa. **AB**

 <p>Tuig LII No. 20 Oktubre 21, 2021</p> <p>Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.</p> <p> @cpp_angbayan</p> <p> fb.com/editorsofAB</p> <p> cppinformationbureau@gmail.com</p>	<h2 style="text-decoration: underline;">Kaundan</h2> <p>Editorial: Matambok nga duta</p> <table border="0"> <tr> <td>para sa inaway banwa</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td>Mga suldado nga gwardya, gin-atake sg BHB</td> <td style="text-align: right;">3</td> </tr> <tr> <td>Nagpatay sa lider sg imol, ginsilutan</td> <td style="text-align: right;">3</td> </tr> <tr> <td>Hilera sa pulitika, indi pa tapos</td> <td style="text-align: right;">3</td> </tr> <tr> <td>Presyo sg langis</td> <td style="text-align: right;">3</td> </tr> <tr> <td>Terorismo halin sa kahanginan</td> <td style="text-align: right;">4</td> </tr> <tr> <td>6 ka mangunguma, gin-aresto</td> <td style="text-align: right;">5</td> </tr> <tr> <td>Mga protesta</td> <td style="text-align: right;">5</td> </tr> <tr> <td>Mga multinasyunal, hari sg pinya</td> <td style="text-align: right;">6</td> </tr> <tr> <td>Barato nga presyo sa Dolefil</td> <td style="text-align: right;">6</td> </tr> <tr> <td>Pagkamuklat sg isa ka migranteng titser</td> <td style="text-align: right;">7</td> </tr> <tr> <td>Malip-ot nga Pulong</td> <td style="text-align: right;">9</td> </tr> <tr> <td>“Engrandeng himbunanay”</td> <td style="text-align: right;">10</td> </tr> </table>	para sa inaway banwa	1	Mga suldado nga gwardya, gin-atake sg BHB	3	Nagpatay sa lider sg imol, ginsilutan	3	Hilera sa pulitika, indi pa tapos	3	Presyo sg langis	3	Terorismo halin sa kahanginan	4	6 ka mangunguma, gin-aresto	5	Mga protesta	5	Mga multinasyunal, hari sg pinya	6	Barato nga presyo sa Dolefil	6	Pagkamuklat sg isa ka migranteng titser	7	Malip-ot nga Pulong	9	“Engrandeng himbunanay”	10
para sa inaway banwa	1																										
Mga suldado nga gwardya, gin-atake sg BHB	3																										
Nagpatay sa lider sg imol, ginsilutan	3																										
Hilera sa pulitika, indi pa tapos	3																										
Presyo sg langis	3																										
Terorismo halin sa kahanginan	4																										
6 ka mangunguma, gin-aresto	5																										
Mga protesta	5																										
Mga multinasyunal, hari sg pinya	6																										
Barato nga presyo sa Dolefil	6																										
Pagkamuklat sg isa ka migranteng titser	7																										
Malip-ot nga Pulong	9																										
“Engrandeng himbunanay”	10																										
<p style="text-align: center;">Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Pilipinas</p>																											

Mga suldado nga gwardya sang kalsada nga pangmina sa Agusan, gin-atake sang BHB

WALO KA ARMAS ANG nakuha sang Bagong Hukbong Bayan (BHB) sa gintigayon sini nga reyde batuk sa 29th IB sa Barangay Maraiging, Jabonga, Agusan del Norte sang Septyembre 28. Tig-duha ka R4 kag M16-A1, isa ka M14 kag tatlo ka kalibre .45 nga pistola ang nakuha sa reyde. Apat ka suldado ang napatay kag duha ka iban pa ang nararong.

Nagaserbi nga gwardya ang mga suldado sa konstruksyon sang kalsada sang pribadong kumpanya nga Z'Charles Construction. Ang kalsada nga ini ginapagwa nga "farm to market road" pero sa aktwal magaserbi nga alagyan sang mga trak kag kagamitan sang mga kumpanya nga mina nga plano mag-opereyt sa lugar.

Sa Rizal, gin-ambus sang BHB-Rizal sang Septyembre 30 ang mga suldado sang 80th IB nga nagaoperasyon sa Sityo Ilas, Barangay Puray, Rodriguez. Duha ka suldado ang napatay.

Nagpatay sa lider sang imol sa Leyte, ginsilutan sang BHB

GINREPORT SANG LARAB, rebolusyonaryong pahayagan sang Eastern Visayas (EV), sang Oktubre 2 nga nasilutan na sang Bagong Hukbong Bayan-EV si Jojo "Pekulo" Lucero, kriminal nga upod sa pagpatay kay Carlito Badion. Ginpanaugan siya sang rebolusyonaryong hustisya sa Ormoc City sang Hunyo 25.

Si Lucero nahugahan nga may sala sang korte sang pumuluyo sa Leyte pagkatapos mapamatud-an nga isa siya sa mga nagpatay kay Badion, anay pangkabilugan nga sekretaryo sang Kalipunan ng Damayang Mahihirap, grupo sang mga imol sa syudad, sang Mayo 28, 2020 sa Barangay Riverside, Ormoc City. Sa ginhimo nga imbestigasyon sa kaso, napamatud-an nga ara sa proteksyon sang pulis si Lucero. Suno sa nakalap nga impormasyon, "nagsurrender" siya sa lokal nga yunit sang Philippine National Police (PNP) pagkatapos patyon si Badion. Wala siya ginpasakaan sang anuman nga kaso. Sa baylo, ginpauli siya kag ginhatagan sang padya kag suplay.

Madumduman nga ginpagwa sang PNP nga ang BHB ang ara sa likod sang pagpatay kay Badion.

Hilera sa pulitika, indi pa tapos

NATAPOS NA ANG PAGPLASTAR sang papeles sa pagkandidato sang Oktubre 8 pero wala pa natapos ang paghilera sang mayor nga mga partido. Sa ulihi nga adlaw sang pagplastar, ginhimo nga kaladlawan sang guban ni Rodrigo Duterte ang proseso sang hinali nga nagtuhaw si Sen. Ronald de la Rosa bilang kandidato sa pagkapresidente sang PDP-Laban. Mismo si De la Rosa ang nagpabutag nga ang iya pagdalagan bangud wala pa nag-anunsyo sang kandidatura si Sara Duterte.

Sa ulihi nga paghilera, anum nga presidente kag lima ka presidente ang nagadalagan sa idalom sang mga reaksyunaryo kag konserbatibong partido pangpulitika. Ang mga nabilog nga magpartner ang masunod: Leni Robredo-Kiko Pangilinan para sa Liberal Party, Isko Moreno-Willie Ong para sa Aksyon Demokratiko, Ping Lacson-Tito Sotto sa Partido Reporma, Bato de la Rosa-Bong Go (paksyon Cusi), kag Manny Pacquiao-Lito Atienza sa partido Promdi. Nagadalagan nga wala sang kapartner si Ferdinand Marcos Jr. sa idalom sang Partido Federal ng Pilipinas, isa ka partido nga gintukod sang mga tinawo ni Duterte.

Wala gihapon natapos ang hilera sa pagkasenador. Nag-init sining Oktubre ang wala paglakip kay Neri Colmenares sang koalisyong Makabayan sa kubay nga gintukod sang magpartner Robredo-Pangilinan. Sa baylo, gin-upod sa hilera nga ini sanday Juan Miguel Zubiri, Joel Villanueva kag Richard Gordon, mga senador nga may malaba nga rekord sang pakigbuligay kay Duterte.

Samtang, gin-upod sang magpartner Pacquiao-Atienza sanday Colmenares kag Elmer Labog, lider sang Kilusang Mayo Uno, sa ila kubay sang mga kandidato. Gin-endorso man sila sang grupong Lakas ng Masa nga nagplastar man sang kandidatura bilang presidente kag bise-presidente.

Presyo sang langis, lab-ot langit ang pagtimbuok

SA NAGTALIWAN NGA WALO ka semana, walo ka beses nga gintaasan sang mga kumpanya sang langit ang presyo sang mga produktong petrolyo. Kon igabase sa pagsugod sang tuig, ₱19.70 kada litro ang nadugang sa presyo sang gasolina, kag ₱18 kada litro man ang nadugang sa diesel.

Pat-ud nga lab-ot langit ang pagtimbuok sang mga presyo sang pagkaon kag iban pang produkto pangkonsumo sa maabot nga mga bulan bangud diri.

Ginasiling nga ang mga pagtaas sang presyo dulot sang pagtaas sang presyo sang krudong langis pakadto \$80 kada bariles sa internasyunal nga merkado. Nagtimbuok ang presyo sang krudong langis bangud sa pagbalibad sang Organization of Petroleum Exporting Countries, Russia kag mga alyado sini nga pataason ang produksyon sang krudong langis. Nagakatabo ini samtang nagadaku ang demanda para sa langis sa China kag Europe.

Sa Pilipinas, ginasekreto sang mga kumpanya sa langis ang pormula nga ginagamit sini sa pagtalana sang tagsa-tagsa nila ka mga presyo, amo man ang pagkwenta sa nagakaigo nga dugang nga presyo kada may hulag sa pangkalibutanon nga merkado. Bangud diri, ginapropener sang bloke nga Makabayan nga idetalye sang mga kumpanya sang langis ang basehan sang ila pagpresyo kag ipubliko ang impormasyon.

Subong man, dapat ibasura ang ₱10 dugang nga buhis sa gasolina nga ginpapanaug sang Mayo sa tunga sang pandemya para makatipon kuno sang pondo pang-ayuda. Dapat man ibasura ang nauna pa nga ₱10 nga ginpapanaug nga *excise tax* sa gasolina, ₱6 sa *diesel* kag ₱3 sa kada litro sang LPG nga gindugang sa 12% nga *value added tax*.

Terorismo halin sa kahanginan

Ikatatlo sa serye bahin sa indi makatawo kag makahalalit nga paggamit sang mga drone kag pagpamomba halin sa kahanginan.

Ang pagpanghulog sang bomba halin sa mga eroplano panggera sang Armed Forces of the Philippines (AFP), katuwang ang mga *drone* kag kadungan sang pang-istraping halin sa mga helikopter, ang isa sa pinakabrutal nga taktika sang gera nga mapiguson sang reaksyunaryong estado. Maathag nga ini pasista nga terorismo halin sa kahanginan nga ang dala kalakasan, kahadlok, pagkaguba diin man ini isabwag sang AFP.

Ang pagsabwag sang terorismo halin sa kahanginan nagalala pa gid pagkatapos ginmandu ni Rodrigo Duterte nga “tapanon ang kabukiran” sang 2019. Ginpakita niya sa bilog nga Pilipinas ang iya wala latid nga brutalidad paagi sa pagpulbos sa Marawi City. Halin sadto, ginatos nga mga bomba, indi maisip nga bala sang masinggan kag bala sang kanyon na ang gingamit sang AFP sa gera sini sang pagtapna sa pumulu-yo kag sa ila matarung nga armadong pagkakigbato.

Gin-umpisahan ang maid-id nga terorismo halin sa kahanginan sa nagkalainlain nga rehiyon sa Mindanao sang 2018, pero wala maglawig ginsabwag ini sa bilog nga pungsod. Padayon man ang mabaskog nga pagpamomba halin sa ere sa mga lugar sang Moro, kon sa diin permanente nga nakabase ang mga pwersa sang US. Padayon nga nagatipon ang AFP sang mga sakayan pangkahanginan, kanyon, misayl kag bomba sa maitom nga tuyo nga ipaidalom ang bilog nga pungsod sa terorismo.

Sa subong, ang pang-ere nga pagpamomba kag istraping pirme nga kabahin na sang arsenal sang mga hinganiban nga ginagamit sang kaaway sa mga operasyon kontragerilya nga may tuyo nga magsabwag sang kahadlok sa masang mangunguma kag kugmaton ang mga Pulang hangaway sang Bagong Hukbong Bayan. Baliskad sa mga pagsulundan kag prinsipyo sang internasyunal nga makatawong layi, ang mga armas nga ini sobra katama sa kinahanglanon, wala sang pili, nagabutang sa peligro sa mga sibilyan

kag nagadulot sang pagkaguba sang propyedad kag kapalibutan.

Sang nagligad nga bulan lang, naghulog ang AFP sang 69 bomba kag 18 *rocket*, kag 51 beses nga ginkanyon kag pabalik-balik nga gin-istraping ang mga komunidad kag ulumhan sang mga Lumad sa Talaingod, Davao del Norte kag sa palibot sang kabukiran sang Pantaron sa sulod sang 35 adlaw halin Septyembre 15. Tuyo sini nga paludhon ang mga residente nga Manobo kag “magsurender” sa AFP.

Madugay na nga ginbomba sang AFP ang mga komunidad sang mga Lumad. Sang 2017, ang bomba nga ginhulog sang AFP nagtupa indi malayo sa eskwelahan sang Lumad nga Fr. Pops Tentorio Memorial School sa Magpet, North Cotabato. Sang Disyembre 31, 2018, anum ka bomba ang ginhulog sang AFP sa Barangay Diatagon, Lianga, Surigao del Sur, nga nagtupa 150 metros lang ang kalayuon sa mga komunidad sang Sityo Panukmoan kag Sityo Decoy. Sang Marso 24, 2020, nagtupa ang mga bala sang kanyon sa kalayuon nga 330 metros halin sa sentrong komunidad sa Barangay Mandahikan, Cabanglasan, Bukidnon. Sang Enero, mga pastuhan, talamnan kag lugar nga ginapangayaman sang mga tumandok ang naigo sang mga bomba sa Abra kag Mountain Province. Sa Visayas, isa ka shrapnel sang *rocket* ang nagbuslot sa bubong sang isa ka balay sa Dolores, Eastern Samar sang Agosto 16.

Masunson na ang mga operasyon sang pagpamomba halin sa ere

nga ginahimo sa kaagahon kag nagalawig sang pila ka oras. Sang Abril 19, 2020, mga ala-5 sang aga naghulog sang apat ka bomba ang AFP malapit sa kabalayan sang Sityo Kapanal, Barangay Gasi, Kiamba, Sarangani, samtang may pila ka mangunguma nga Lumad (halin sa tribong T'boli) ang ara sa ila mga uma. Sang Abril 26, 2018, ang pagpamomba sa Mati, Davao Oriental nagsugod mga ala-5 sa hapon kag nag-untat lang pagkatapos sang duha ka oras, kag liwat nga nagsugod sang alas-9 sa gab-i tubtob tungang-gab-i. Sang gab-i man nga ina, 38 bomba ang ginhulog sa mga banwa sang Sinacaban kag Jimenez sa Misamis Occidental halin alas-9 sang gab-i tubtob alas-4 sang aga sang masunod nga adlaw. Nag-umpisa naman sa alas-11 sa gab-i ang pagpanganyon sa Barangay Osmeña, Palapag, Northern Samar kag nagdugay tubtob alas-2 sang kaagahon.

Ang wala hawid nga pagpamomba kag pang-istraping halin sa ere, kag pagpanganyon nagdala sang grabe nga troma sa pumuluyo sa kaumhan. Indi magnubo sa 1,000 pamilya ang nagbakwit sa mga komunidad sa Barangay Monteclaro, San Jose, Occidental Mindoro kag Barangay Lisap, Bongabong, Oriental Mindoro pagkatapos sang apat ka adlaw nga pagpanganyon kag istraping sang ila mga barangay halin Abril 29, 2019. Mas o menos

...ipadayon sa pahina 5

6 mangunguma, iligal nga gin-aresto

A num ka mangunguma ang ginreport nga iligal nga gin-aresto sang armadong ahente sang estado sining nagligad nga mga semana. Kadungan sini ang pagpanglighot sang militar sa mga komunidad sang mga mangunguma kag pagpamilit nga magsurender.

Sang Oktubre 17, gindakop sang pulis si Cristina Magistrado, anay organisador sang Amihan-Cagayan sa iya balay sa Binangonan, Rizal base sa himu-himo nga kaso. Gindala siya sa istasyon sang pulis sa Tuguegarao City kag didto ginhu-nong kag gin-interogar.

Sa Sorsogon, gin-aresto pagkatapos tamnan sang ebidensya nga pusil si Sonny G. Nace kag ginpasibangdan nga katapu sang Bagong Hukbong Bayan (BHB). Residente si Nace sang Barangay Tulatula Sur, Magallanes kag nagatrabaho bilang ahente sang *small-town lottery* (STL).

Sa Sorsogon gihapon, duha ka bulan na nga ginatublag sang 31st IB kag mga pulis ang indi magnubo sa siyam ka barangay sa Donsol kag pito sa katambi nga banwa sang Pilar. Ginreport sang BHB-Sorsogon sang Oktubre 14 nga masobra 20 sibilyan halin sa lugar ang gin-ipit kag ginwersa nga magsurender bilang mga myembro sang BHB.

Sang Septyembre 27, gindakup sang 85th IB ang mag-asawa nga sanday Leonina Ilag kag Poli Naval sa Sityo Hagak-hak, Barangay Malaya, General Luna, Quezon pagkatapos magluntad ang inaway sa tunga sang isa ka yunit sang BHB kag 85th IB malapit sa ila balay.

Duha ka residente man sang Barangay Maraiging, Jabonga, Agusan del Norte ang gin-aresto sang 29th IB pagkatapos sang reyng sang BHB sa lugar sang Septyembre 28. Ginkilala ang mga biktima nga sanday Andre Pinao kag Tungan Lauro. AB

"Terorismo..." halin sa pahina 4

1,000 pamilya man ang nagbakwit sang Pebrero 11, 2017 pagkatapos kanyunon ang mga barangay Macopa, Kibagyo kag Bullucan sa Laak, Compostela Valley (Davao de Oro). Masobra 190 pamilya (lakip ang 660 bata) ang nagbakwit sa Barangay Buhawen, San Marcelino, Zambales sang Agosto 21, 2020 pagkatapos bombahon ang ila lugar; kag masobra 200 pamilya ang nagbakwit sa magkalapit nga barangay pagkatapos bombahon kag istraping sang AFP ang mabukid nga lugar sang Barangay Lidong, Caramoan, Camarines Sur sang Agosto 13, 2020.

Ginhingalitan sang AFP ang ginatuga nga kahadlok sang pagpamomba kag ginagamit ang pagpamahug sini agud puludhon ang mga residente kag pagsundon sa mga mandu sang AFP, pareho sang pwersahan nga "pagpasurender" sa ila. May kaso nga pwersahan nga ginapabakwit ang mga tawo pareho sang 2,000 pamilya sang Lumad kag mangunguma sa Cabanglasan, Bukidnon, pagkatapos bombahon sang 15 beses ang ila lugar nga nagsamad sa mga tanom nga mais. Sang Nobyembre 2, 2018, ginpahug ang mga residente sang Barangay Luayon, Makilala, North Cotabato, nga bombahon ang ila mga komunidad, isa ka adlaw pagkatapos sila nga magbakwit bangud sa linog.

(Lantawon ang listahan sang mga kaso sang brutal nga pagpamomba sa cpg.ph.)

World Hunger Day. Nagprotesta ang mga aktibista nga mangunguma sang Oktubre 16 sa atubang sang Mega Q-Mart sa Quezon City bilang pagdumdom sa World Food Day nga ila ginbansagan World Hunger Day (Adlaw sang Gutom). Ginhangkat nila ang mga kandidato sa eleksyon 2022 nga himuon nga kabahin sang ila adyenda ang pagpresentar sang "kongkretong solusyon sa permanente nga krisis sa pagkaon kag sektor sang agrikultura, nga dapat nakabase sa prinsipyo sang pang-ekonomya nga independyente kag pagsalig sa kaugalingon."

Untaton ang proyektong reklamasyon sa Cebu. Naglunsar sang protesta sa dagat ang mga mangingisda kag mangunguma sa Calajoan, Minglanilla, Cebu sang Oktubre 15 para pauntaton ang operasyon sang kwari kag plano nga reklamasyon sa lugar. Ginkundenar nila ang pag-aprubar sang lokal nga gub-yerno sa 100-ektaryang proyekto nga reklamasyon nga Ming-Mori. Nagakabalaka sila sa mahimo nga mangin epekto sa kapalibutan kag ila pangabuhian. Subong man, ginreport nila ang padayon nga operasyon sang kwari sa kabukiran sang Minglanilla.

Protesta sang mga elektrisyan. Nagprotesta sang Oktubre 11 sa atubang sang upisina sang Department of Labor and Employment ang mga mamumugon sang Hypervolt Contractor Corporation agud kundehon ang ulihi kag iligal nga mga buhin sa ila sweldo kag kawad-on sang benepisyong kumpanya. Ang Hypervolt kontraktor sang mga elektrisyan nga naga-dumala sa pagkabit kag pag-areglo sa linya sang kur-yente.

Ayuda, bakuna indi demolisyon. Nagtipon ang Kadamay sang Oktubre 9 sa atubang sang Department of Interior and Local Government sa Quezon City agud iduso ang "zero demolition" o pag-untat sa tanan nga demolisyon ilabi na sa panahon nga mayorya nagaantus dulot sang pandemya kag krisis sa ekonomya. Ginreport nila nga may 50,000 imol ang possible madulaan sang puluy-an sa Metro Manila bangud sa pamahug sang demolisyon.

Kadalag-an sang kooperatiba sa kuryente sa Benguet. Madinalag-on nga napahalin sang mga empleyado sang Benguet Electric Cooperative ang idu-ido sang Malacañang nga si Ana Marie Rafael nga pilit ginbutang sang National Electrification Authority bilang pangkabilugan nga manedyer sad-tong Hulyo 29 pa. Napatalsik si Rafael pagkatapos sang mga protesta nga ginlunsar sang mga empleyado sa Baguio City nga gintambungan sang ginatos ka tawo.

Mga multinasyunal: hari sang pinya sa Pilipinas

Isa ang pinya sa mga nagapanguna nga produkto pang-agrikultura sang Pilipinas. Ang pungsod ang ikaduha nga pinakadaku nga eksporter sang pinya sa bilog nga kalibutan. Ang patubas nga pinya sang nagligad nga tuig nga 2.7 milyon metriko tonelada (MT) nagabalor sang ₱674.54 milyon. Ma-yorya (85%) sang kabilugan nga lokal nga produksyon sang pinya ang kontrolado sang mga higante nga multinasyunal nga korporasyon sang Del Monte Philippines Incorporated kag Dole Philippines (Dolefil) nga pareho nga gintukod sang mga kumpanyang US sang dekada 1920. Ginapanag-iyahan subong sang daku nga burgesya-kumprador nga pamilya Campos ang Del Monte Philippines kag sang kumpanyang Japanese nga Itochu Corporation ang Dolefil.

Ginabaligya ang pinya nga preska, naka-lata, o ginproseso bilang ilimnon kag nakamikskla sa ibang produkto nga pagkaon. May gamay nga bahin nga ginaproseso bilang tela. Suno sa pinakaulihi nga datus sang rehimen, ang abereyds nga re- teyl nga presyo sang pinya ₱53.07 kada kilo. Ginasiling sini nga ginabakal ini sa balor nga ₱19.37 kada kilo pero sa aktwal ₱5 kada kilo lang ang pagbakal sini sa mga mangunguma.

Sakup sang mga pinyahan ang 66,048 ektaryang dutang agrikultural sa bilog nga pungsod. Daku nga bahin sini nakakonsentrar sa Northern Mindanao Region (26,507 ektarya) kag Soccsksargen (24,561 ektarya). Ginatantya nga 32,000 ektarya ang mga plantasyon sang pinya sang Dole samtang 20,000 ektarya naman ang sa Del Monte nga pareho nga gin-agaw sa anestral nga duta sang mga Lumad. Ang relatibong mas gamay nga mga pinyahan napaidalom sa mga areglo nga *leaseback* kag *contract growing* kaso- syo ang Del Monte kag Dolefil. Maluwas sa duha, nagapangontrata man ang Lapanday Foods Corporation sang mga Lorenzo, isa ka pamilya nga agalon nga mayduta.

Agresibo nga nagapalapad sang plantasyon ang mga kumpanya nga ini para magkuripon sang mas daku nga ganansya halin sa produksyon sang pinya. Sang 2014, nag-anunsyo ang Dolefil sang plano nga ekspansyon sang 12,000 ektarya. Agawon

sini ang mga dutang agrikultural kag anestral nga duta sa Soccsksargen nga madugay na nga ginatalauma kag ginapuy-an sang mga setler kag Lumad.

Ginagamit sang mga kumpanya nga ini ang mga padihut nga *contract growing* kag *leaseback* para direktang kontrolon ang mga kadutaan nga ginapanag-iyahan sang

mga mangunguma para sa produksyon sang pinya. Ang *contract growing* isa ka areglo kon sa diin ginapasa sa mangunguma ang bilog nga proseso sang produksyon, samtang ang presyo sa pagbakal, kadamuon sang produkto kag kalidad sini solo nga ginatalana sang korporasyon. Ang sistema nga *leaseback* naman

"...ipadayon sa pahina 7

Barato nga presyo sa Dolefil

GINPAKAMALAUT SANG UNYON ng mga Manggagawa sa Agrikultura (UMA) ang report sang Philippine Statistics Authority (PSA) sang Oktubre 4 nga nagsiling ang pinya amo ang “labing ginakitaan nga produkto pang-agrikultura para sa mga Pilipino nga mangunguma.” Ginpangin-wala ini sang linibo nga mangunguma sang pinya sa Polomolok kag Tupi sa South Cotabato nga napaidalom sa mga kontrata sa *contract growing* sa Dole Philippines (Dolefil) kag obligado sa kumpanya makadto ang tanan nila nga patubas.

Suno sa UMA, ginabakal sang Dolefil ang mga pinya sa presyo nga ₱5 kada kilo lang kag indi ₱19.37 kada kilo pareho sang ginasiling sang PSA. Sa ini nga presyuhan, ilusyon ang ginasiling sang PSA nga naglab-ot sa ₱658,097 ang abereyds nga neto nga kita sang mga mangunguma kada ektarya sang 2020.

Sa aktwal, ara sa ₱202,100 lang ang inisyal nga kita sang mga mangunguma sa kada ektarya sang pinyahan. Ara sa abereyds nga 40,422 kilo ang ila nga napatubas nga pinya kada tuig.

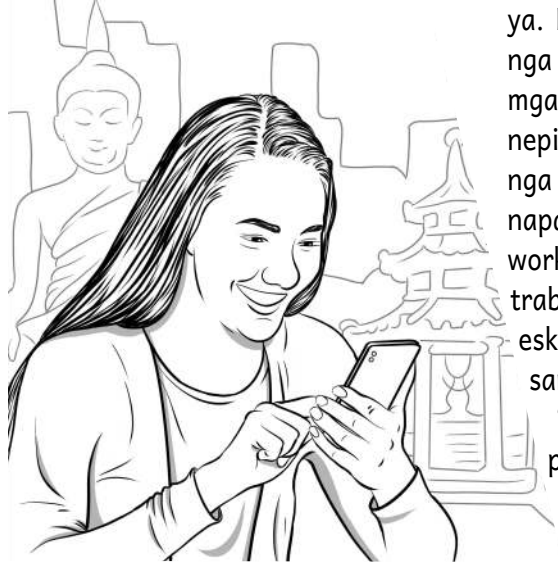
Sa sulod sang tatlo ka tuig nga siklo sang pagtanom, nagalab-ot lang ang kita sang mga mangunguma sa ₱404,220 (18 bulan ang kalawigon antes maani ang isa ka tanuman). Sa aktwal, nagakita lang sang ₱134,740 kada ektarya ang mangunguma. Kon ibuhin ang gastos sa produksyon nga ₱124,881, magaggwa nga ₱154,458 ang neto nga kita sa sulod sang tatlo ka tuig o ₱4,290.50 kada bulan.

Sa pihak nga bahin, halos doble nga mas daku ang nareport nga ganansya nga ginahuthot sang Dolefil halin sa mga mangunguma sa nakaligad nga mga tuig—₱284,273 kada ektarya sa sulod sang tatlo-tuig nga *crop cycle* o ₱94,757 kada ektarya.

Pagkamuklat sang isa ka migranteng titser

Doble ang kabudlay nga ginaagyan sang mga migrante nga mamumugon sang maghanot ang pandemya nga Covid-19. Lakip sa ila ang migranteng titser nga si Julie, isa ka titser halin sa Mindanao nga nagtrabaho sang pila ka tuig sa isa ka pungsod sa Asia. Kumparar sa ibang mga pungsod, gamay lang ang komunidad sang mga Pilipino didto.

Nagpasimpalad si Julie malayo sa iya pamilya kag kaugalingon nga pungsod para sa mas mataas nga sweldo. Katumbas sa sweldo sang isa ka nagapamuno nga titser sa Pilipinas ang pauna nga sweldo nga nabaton niya sa iya pungsod nga ginatrabahuan. Mataas ang demanda para sa mga titser nga Pilipino diri ba-

ngud sa kahanasan sa lenggwahe nga Ingles.

Sirado nga mga klasrum, muklat nga mga mata

Sang ginpasira ang mga iskwelahan halin Marso tubtob Abril 2020, namuklat si Julie sa bulnurable nga kahimtangan sang mada-mo nga migrante nga kapareho niya. Nakakita siya sang temporaryo nga trabaho kag nakabaton sang mga materyal kag medikal nga benepisyo. Pero wala niya malikawan nga lantawon ang mga titser nga napaidalom sa padihut nga “no work, no pay” nga nadulaan sang trabaho sang ginpasira ang mga eskwelahan kag wala makakita sang iban nga trabaho.

“Mas manubo ang sweldo nga pareho nila. Napaidalom sila sa 10-bulan nga kontrata gani wala sila sang sweldo sang

mag-lockdown,” masubo niya nga istorya.

“Mapauli dapat ako sang Mayo 2020 para magbakasyon pero hambal sa akon, indi anay bangud ma-budlay magbalik kon may lockdown pa,” istorya niya. Madamo nga titser nga nagpauli sa Pilipinas antes ang lockdown ang wala na nakabalik sa trabaho. Wala sila sang mga trabaho subong, dugang niya.

Nadulaan sang kita ang mga titser sa pungsod pero wala man bisan isa sa ila o mga mamumugon nga Pilipino nga nagapuyo ukon malapit sa iya ginadayunan ang nakabaton sang bisan ano nga pinansyal o materyal nga ayuda halin sa gubyerno sang Pilipinas.

Sa paglawig sang lockdown, nabatyagan ni Julie ang alienasyon kag pagkasubo labi na kon nakita niya ang mga sirado nga eskwelahan. Nagkabalaka siya nga makwarantina nga isahanon, maubusan sang kwarta kag resorsa kag indi makapauli. Para mapamagan ang balatyagon, nakig-istorya na lang siya sa pareho niya nga migranteng ...*ipadayon sa pahina 8*

“Mga multinasyunal... halin sa pahina 6

isa ka areglo kon sa diin ang duta (nga napaidalom sa pagpanag-iya nga “kooperatiba”) madugay nga ginarkilahan sang mga korporasyon sa tuman kanubo nga balor. Ginadumilian magtanom sang ibang pananom, bisan para sa pagkaon, sa mga duta nga ini.

Pagpanghimulos sa mga mamumugon sa uma

Sa panahon sang tig-alani, nga empleyo ang daku nga plantasyon sang mga sakada para labing maka-kinot pa. Ginadingot sa ila ang kinamatarung mag-organisa, mag-unyon kag makabaton sang disente nga sweldo kag mga benepisyo. Lapnagon man ang sistemang pakyawan

para labing makahukhok pa sang ganansya halin sa mga mamumugon sa mga plantasyon sang pinya.

Dugang nga paantus kag problema sa mga mangunguma sa mga pinyahan ang sistematiko kag madugay nga naekspos sa makahililo nga mga kemikal (pestisidyo, herbisidyo kag pangpatambok) nga ginagamit sang mga multinasyunal para padasigon kag palawigon ang kabuhi sang mga pinya.

Produktong nga pang-eksport

Sa 2020, naglab-ot sa 990,780 metriko tonelada (MT) sang preska kag ginproseso nga pinya ang gin-eksport sang Pilipinas sa balor nga ₱674.54 milyon. Masobra sangkatlo ini sang kabilugan nga bolyum

sang pinya nga naprodyus sang pungsod. Daku nga bahin (71%) sang gin-eksport nga pinya sang Pilipinas nagkadto sa US (236,810 MT), China (231,340 MT) kag Japan (231,080 MT). Sa idalom sang rehimeng Duterte, lima ka beses nga naghobok ang bolyum sang gin-eksport nga pinya sang Pilipinas sa China--halin 44,360 MT sang 2016 pakadto 231,340 MT sa 2020.

Sa US, ang abereyds nga reteyl sang presyo sang preska nga pinya \$1.44 (₱72) kada kilo o halos apat ka beses nga mas daku sa presyo kon ginabaligya sang mga mangunguma sa (₱19.37). Nagabalor naman ang *pineapple juice* sang \$2.8 (₱140) kada litro. AB

Pilipino.

Ang panahon nga ini nagpamuklat sa iya sa mga problema pangkatingilban, nga antes pa ang sosyo-ekonomiko kag krisis sa ikaayong lawas nga dala sang pandemya, daw nagaulaluhid lang sa iya matag-adlaw nga kabuhi bilang isa ka migrante nga mamumugon. Nagdalom ang paghangup niya sa mga kabangdanan kon ngaa minilyon nga Pilipino ang natulod nga magkadto sa ibang pungsod.

Nakabulig sa iya paghangup ang pagbasa sang mga pangpulitika nga balasahon nga ginbantala sang mga progresibo kag rebolusyonaryong Pilipino. Nakit-an kag nasundan niya ang mga *website* sang rebolusyong Pilipino, lakip ang pahayagan nga Ang Bayan, kag mga akawnt sang mga rebolusyonaryong organisasyon sa *social media*. Dugang sa paghangup sa mga nagakatabo sa pulitika, nakabulig ang mga ini para mas mahangpan niya ang iya utod nga nagpili sa dalan nga tuhay sa iya.

Likom sa ihibalo sang pareho niya nga migrante, may utod si Julie nga Pulang hangaway-- si Ka Elmo, katapu sang Bagong Hukbong Bayan sa Mindanao.

Ang regular nga pag-angut sa iya ni Ka Elmo ang nangin dalan para "maorganisa kag makonsolida" siya bisan sa malayo. Si Ka Elmo ang naghatag sa iya sang mga balasahon bahin sa pungsodnon-demokratiko nga rebolusyon kag sinulatan nga Marxista-Leninista nga nagpataas sa iya kamuklatan sa pulitika kag ideolohiya.

Matingkad nga pagkatuhay

Paagi sa mensahe sang mag-utod gamit ang selpon, nasugilanon nila ang palpak nga sabat ni Rodrigo Duterte sa panahon sang krisis sa ikaayong lawas nga dulot sang Covid-19, labi na sa sistema sang edukasyon sa Pilipinas. Malapit sa

ila ang halambalanon bangud nangin titser si Ka Elmo sa sulod sang isa ka tuig antes siya magpatapo sa BHB. Titser man ang ila iloy sa isa ka pangpubliko nga eskwelahan.

Malayo man si Julie sa Pilipinas, nabatyagan niya ang pagantus sang mga titser kag estudyante.

"Daw ginpabay-an na lang sang gubyrno ang mga titser kag estudyante," saway ni Julie sang mahibalan niya nga nagakuha sa kaugalingon nga bursa ang iloy nila para sa modyul kag kuneksyon sa internet bangud wala o indi bastante ang mga subsidyo o alawans para sa mga ini.

Masami naistoryahan sang mag-utod ang matingkad nga pagkatuhay sang sabat sa pandemya ni Duterte kumparar sa mga lider sa ibang pungsod. Indi malikawan ni Julie nga ikumparar ang mas maabtik nga sabat sa pandemya kag mas mauswagon nga sistema pang-ikaayong lawas sa pungsod nga ginatrabahuan niya. Indi malayo sa sitwasyon sang mga Pilipino sa pumuluyo nga nag-inakup kay Julie, pero tuman ka layo ang pagsabat didto sa pandemya. Disgustado gid si Julie sa sabat sang gubyrnong Duterte, labi na sa pagpabilin nga sirado ang mga eskwelahan, indi pareho sa iya ginatrabahuan.

"Ginapamilit abi ni Duterte nga magsanto na lang ang mga Pilipino sa 'bagong normal' pero ang matuod, ang iya bagong normal pagnormalisa lang sa mga kapaslawan kag inutil nga mga polisiya sang rehimen, korapsyon kag sayup nga pagprayoritisa sa badyet sang gubyrno," siling ni Julie sa isa sa mga sugilanon nila ni Elmo. Ginhikayan man niya ang ayuda sang gubyrno nga nahibal-an niya nga napun-an sang korapsyon ang proseso.

"Dapat ginhatagan sang konsiderasyon pangunahon ang mga mangunguma kag Lumad, nga amo ang

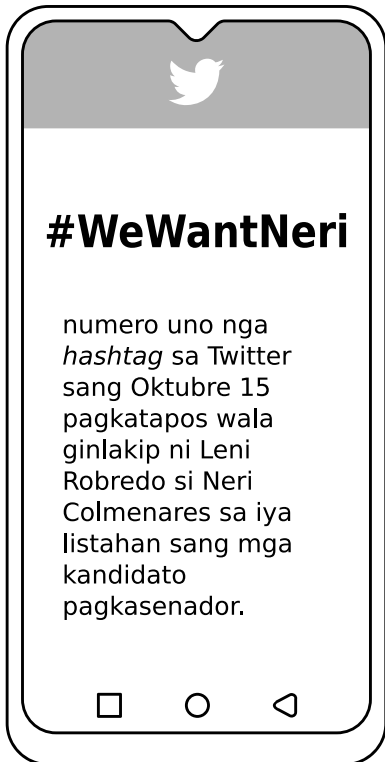

pinakabulnerable nga sektor, sa pagplano sang *blended learning*," siling niya. Wala ginkusiderar sang gubyrnong Duterte ang ginatos nga estudyante nga wala sang akses sa internet kag kuryente labi na ang mga titser kag estudyante sa mga prubinsya kag mga malayo nga lugar. "Madamo sa ila ang nagalakat sang pila ka oras para makakuha sang mga modyul," istorya sa iya ni Ka Elmo.

Tuman ang kaakig ni Julie sa grabe nga pang-atake sang pasintang rehimen sa mga eskwelahan nga Lumad kag sentro sang mga bakwit. Wala siya matingala sa madamo nga mga mangunguma kag Lumad ang nagasaylo sa armadong rebolusyon bilang pamaagi nga tapuson ang ila ginaagyan nga pagpamigos.

"Kon maghina na ang Covid-19 kag masarangan na nga makapauli sa Pilipinas, bisitahan ko ikaw sa kaumhan," promisa niya kay Ka Elmo. Samtang nagahulat, nagpa-ngako siya nga padayunon ang pagtuon kag paghibalo sa malawigan nga inaway banwa sang pumuluyong Pilipino kag "kon masarangan" mag-umpisa sang grupo sa pungsod nga ginahamtangan niya para "supportahan ang paghimakas sa aton pungsod."

AB

P4 BILYON

dugang nga badyet para sa NTF-ELCAC nga nakasal-ot sa **pondo pang-operasyon** sang AFP, DILG kag iban pang ahensya sang estado.

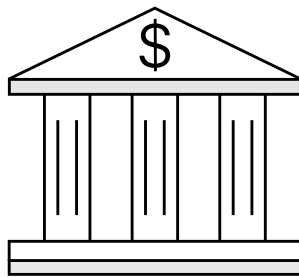
35 TUIG

antes mahusgahan nga nakasala ang **tatlo ka suldado** sa kaso nga **pagpatay** sa lider-mamumugon nga si **Rolando "Ka Lando" Olalia** kag sa drayber niya nga unyonista nga si **Leonor Alay-ay**. Gindukot sang militar sanday Olalia kag Alay-ay sang Nobyembre 1986. Ginpagwa ang husga sa tatlo sang Oktubre 12.

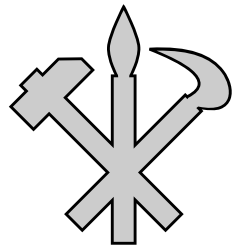
#1

pungsod nga **nagautang sa World Bank** ang Pilipinas. Nagalab-ot na sa **P153.5 bilyon** ang ginutang diri sang rehimeng Duterte **sa ngalan sang pagtapna sa pandemya**.

OCTOBER 10, 1945

gintukod ang **Partido sang mga Mamumugon sa Korea** nga nagapamuno subong sa **Democratic People's Republic of Korea** (North Korea).

58,000

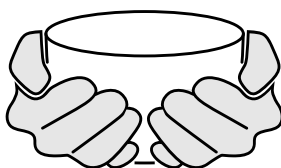
kabalayan sa **Cordillera** ang apektado sa pagtibusok sang presyo sang mga utanon dulot sang pagbaha sang barato nga kontra- bando nga utan halin sa China.

Ginkuhaan: Apit Tako

46.1 milyon

nga Pilipino **nag-agi sang kasarangan kag grabe nga gutom** sa nagligad nga tatlo ka tuig (2018-2020). Mas mataas ini kumparar sa **42.1 milyon** sang 2014-2016.

Ginkuhaan: The State of Food Security and Nutrition in the World. UNFAO 2021

₱14,368

kada bulan ang tantya nga kinahanglan sang isa ka 5-katawo nga pamilya sang una nga tunga sang 2020 para masabat ang "Pinggang Pinoy," ang adlawan nga talaksan sang estado para sa pagkaon nga balanse kag bastante sa nutrisyon."

Ginkuhaan: Foodlink Advocacy Cooperative

Ang nag-agi sang **sobra nga gutom** nagdamo halin **3.3 milyon** pakadto **4.3 milyon** sa pareho nga panahon.

“Engrande nga himbunanay” nanday Duterte, DBM kag Pharmally, ginreport sang Senado

Imposible nga wala sang kahilabtan si Rodrigo Duterte sa natabo nga “engrande nga himbunanay” para hukhukon ang guberno sang binilyon piso sa kasagsagan sang pandemya sang nagligad nga tuig. Ara siya sa sentro sang pagpaniplang nga ginhimo pangunahon paagi sa abyan niya nga negosyanteng Chinese kag adbayer sa ekonomya nga si Michael Yang, mga upisyal sang Pharmally Pharmaceutical Corporation kag mga sadto kag subong nga upisyal sang Procurement Service of the Department of Budget and Management (PS-DBM).

Ini kag iban pa ang unod sang inisyal nga report sang Senate Blue Ribbon Committee (BRC) nga ginpubliko ni Sen. Richard Gordon sang Oktubre 19. Ginpagwa sang Senado ang report sa pihak sang mga pagpaandam, pagpanghikay kag pangkugmat ni Duterte sa mga senador sa tuyo nga balabagan ang pagbista nga ginumpisahan sang Agosto 18. Wala napunggan ang imbestigasyon bisan ginpaandaman ni Duterte ang mga senador nga ipakulong kag gindumilian ang pagtambong sang mga myembro sang iya kabinete sa mga pagbista.

Ginpahanugutan ni Duterte ang iya mga abyan nga siputon ang pondo sang guberno, suno sa senador. Lakip sa nakalkal nga anomalya sang BRC ang mga masunod:

1) Maanomalya nga ginpasa sang Department of Health (DOH) ang ₱47.7 bilyong pondo sini sa PS-DBM sang Abril 2020 nga wala sang nagakaigo nga dokumentasyon. Ang PS-DBM ginapamunuan ni Christopher Lao, tinawo sang upisina kag makinarya sa pagkampanya ni Duterte sang 2016.

2) Halin sa pondo sang DOH, ginhatag ni Lao sa Pharmally ang indi manubo sa walo ka kontrata nga may kabilugan nga kantidad nga ₱11.486 bilyon bisan wala ini sang bastante nga kapital.

3) Masobra doble ang presyo sang mga *personal protective equipment* nga ginbakal sang PS-DBM halin sa Pharmally sa balor nga ₱1,910 kada set nga may nagabaligya sang ₱945 kada set sang panahon man nga ina.

4) Halos doble ang presyo sang mga *test kit* nga ginbakal sang PS-DBM sa Pharmally sa balor nga ₱1,720 kada isa nga may ginabaligya sini nga ₱925 kada isa sang iban nga kumpanya.

5) Peke ang adres nga ginhatag sang tatlo ka upisyal sang kumpanya sang ila upisina, subong man sang ila ginadayunan kag bangud diri indi sila makita sa una nga mga semana sang pagbista.

6) Ang tag-iya sang Pharmally nga si Huang Tzu Yen, kag ang *financier* nga si Michael Yang nagatubang sa kaso nga pagpanglansi sa Taiwan. Nagaguwa sa pagbista nga “ginpahulam” ni Yang ang Pharmally sang minilyon piso nga kapital para pangbayad sa mga suplayer sini nga nakabase sa China. Baliskad ini sa una nga pahayag ni Yang nga wala siya sang kaangtanan sa Pharmally, luwas sa pagpakilala sa mga upisyal sini sa mga kumpanya nga suplayer sa China.

7) Ginpalusot sang Pharmally ang *expired* nga mga *face shield* paagi sa pagbag-o sa mga *expiration date* sa mga kahon sini.

8) Ginpagwa sang PS-DBM nga may mga deliberi sang mga gamit-medikal bisan indi ini matuod.

9) Gingamit sang Pharmally ang mga eroplano sang AFP para magkuha sang suplay sa China.

10) Wala nagabayad sang buhis ang Pharmally sa Pilipinas sa pihak sang pagkita sini sang binilyon nga piso halin sa mga kontrata sa guberno.

Kaangut sini, ginarekomendar sang BRC ang pagpasaka sang mga

kasong kriminal, lakip ang *perjury* o pagbinutig, batuk kay Yang. Pagakasuhan man ang anay *officer-in-charge* nga si Loyd Christopher Lao, kag subong direktor sini nga si Warren Liong sang kaso nga kagarukan, korapsyon kag pagpaniplang sa kaban sang banwa. Pagapasakaan man sang kaso nga palsipikasyon sang mga dokumento pangpubliko ang mga upisyal sang PS-DBM nga nagpirma sa mga papeles sang mga peke nga deliberi.

Pagaatubangon man sang mga direktor kag upisyal sang Pharmally ang kasong kriminal sang pagbinutig, paghatag sang mga sala nga impormasyon, *estafa* kag mga paglapas sa Bayanihan To Heal As One Act.

Nagapabilin nga ara sa kustodiya sang Senado si Linconn Ong, isa sa mga upisyal sang kumpanya, dulot sang iya pagbalibad nga ibuyag-yag kon pila ang “ginpahulam” ni Yang sa Pharmally.

Sa mga report, nagapanago na si Yang kag ang mga mataas nga upisyal sang Pharmally antes pa ipubliko sang Senado ang mga rekomendasyon nga ini. Daku nga posibilidad nga wala na ang mga ini sa pungsod, suno sa *sergeant-at-arms* sang Senado.

Sang Oktubre 19, nagprotesta ang mga progresibong organisasyon sa atubang sang Senado agud sukton ang rehimeng Duterte sa pagpangurakot kag pagdispalko sang pondo sa pandemya. Antes sini, nagpaggwa sang pahayag ang masobra 300 duktor para kundenahon ang mga upisyal sang rehimen nga “wala sang ihibalo, wala huya kag maasab.” AB